

Innst. O. nr. 127

(2002-2003)

Innstilling til Odelstinget fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen

Ot.prp. nr. 80 (2002-2003)

Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om tillegg til Ot.prp. nr. 33 (2002-2003) om lov om frittstående skolar (friskolelova)

Til Odelstinget

1. SAMMENDRAG

Proposisjonen er et tillegg til Ot.prp. nr. 33 (2002-2003) om lov om frittstående skolar (friskolelova) og inneholder i det vesentlige forslag til nytt finansieringssystem for frittstående skoler. Departementets forslag til endret finansieringssystem gjelder bare grunnskolen. Det foreslås ikke innholdsmessige endringer i reglene om tilskudd til de videregående skolene og heller ingen endringer i gjeldende rett når det gjelder tilskudd til norske grunnskoler i utlandet.

Departementet foreslår også lovbestemmelser om kontroll og tilsyn med bruk av tilskuddsmidler og om innhenting av opplysninger. I lovforslaget presiseres forbudet mot å bruke offentlige tilskudd og elevpenger på en måte som ikke fullt ut kommer elevene til gode. Departementet mener at det bør være like rapporteringskrav for offentlige og frittstående skoler som får statstilskudd. Opplæringsloven § 14-1 foreslås derfor endret og en likelydende bestemmelse satt inn i friskoleloven.

Departementet viser til at den nye friskoleloven åpner for godkjenning også av skoler som ikke utgjør et pedagogisk eller livssynsmessig alternativ, forutsatt at de tilfredsstillende krav til innhold og kvalitet. Departementet antar at dette gradvis vil føre til en økning i antallet frittstående skoler, og går derfor inn for å endre finansieringssystemet i retning av prinsipiell likebehandling mellom offentlige og frittstående skoler. Departementet foreslår at tilskuddsgrunnlaget for de frittstående skolene skal baseres på det som er

vanlige driftsutgifter i den kommunen der skolen ligger. Forskjeller mellom kommunene som i hovedsak skyldes skolestruktur, vil dermed ikke slå inn i tilskuddet til de frittstående skolene. Når man ser de offentlige tilskuddsmidlene og foreldrebetalingen under ett, vil en slik tilskuddsmodell bidra til nokså like økonomiske vilkår for offentlige og frittstående skoler av omtrent samme størrelse. 100 pst. av gjennomsnittlige utgifter til pensjonsinnskudd i offentlige skoler skal videre innarbeides i tilskuddsgrunnlaget. Små frittstående skoler vil som i dag få et høyere tilskudd pr. elev enn store skoler.

Departementet viderefører at tilskuddet skal gis av staten og med en tilskuddsprosent på 85 pst. av vanlige driftsutgifter. Departementet vil imidlertid vurdere å innføre tilskudd for kapitalkostnader og en økning i tilskuddsprosenten i forbindelse med de årlige statsbudsjettene.

Departementet legger til grunn at en omlegging til et kommunespesifikt tilskuddsgrunnlag, ikke skal medføre en reduksjon i tilskuddsnivået til skolene sett under ett. En eventuell innsparing som følge av omleggingen vil bli brukt til å styrke skolenes økonomi.

Forslaget vil imidlertid føre til en omfordeling av ressurser mellom skolene. Departementet foreslår derfor overgangsordninger som sikrer eksisterende frittstående skoler en gradvis justering over 5 år til nytt tilskuddsgrunnlag. Nye frittstående skoler vil få tilskudd basert på det nye kommunespesifikke grunnlaget så snart lovendringene trer i kraft. Departementet foreslår at dette skjer i løpet av 2004.

2. KOMITEENS MERKNADER

2.1 Generelt

Komiteen, medlemmene fra Høyre, Ine Marie Eriksen, Jan Olav Olsen,

Raymond Robertsen og Søren Fredrik Voie, fra Arbeiderpartiet, Vidar Bjørnstad, Eva M. Nielsen og Karita Bekkemellem Orheim, fra Fremskrittspartiet, Ursula Evje og Arne Sortevik, fra Sosialistisk Venstreparti, Lena Jensen og lederen Rolf Reikvam, fra Kristelig Folkeparti, Arne Lyngstad og Elsa Skarbøvik, fra Senterpartiet, Rune J. Skjælaaen, fra Venstre, Trine Skei Grande, og representanten Jan Simonsen, viser til behandlingen 27. mai 2003 av Innst. O. nr. 80 (2002-2003) og Ot.prp. nr. 33 (2002-2003) om lov om frittstående skoler, og til den foreliggende tilleggsproposisjonen til Ot.prp. nr. 33 (2002-2003).

Komiteen viser til at et flertall i Innst. O. nr. 80 (2002-2003) og Ot.prp. nr. 33 (2002-2003) støtter forslaget om en ny friskolelov. Komiteen vil i den forbindelse vise til partienes respektive merknader og forslag. Komiteen har merket seg at Regjeringen i Ot.prp. nr. 80 (2002-2003) foreslår et tillegg til friskoleloven om finansieringssystemet for frittstående skoler, om kontroll og tilsyn med bruk av tilskuddsmidler og om lovbestemmelser om innhenting av opplysninger.

Komiteen viser til proposisjonens omtale av at den nye friskoleloven sannsynligvis vil føre til etablering av flere frittstående skoler. Komiteen har merket seg at Regjeringen mener en økning i antall frittstående skoler vil gjøre det problematisk å opprettholde to svært ulike finansieringssystemer for kommunale og frittstående skoler. Regjeringen har bl.a. på denne bakgrunn lagt fram to dokument som drøfter finansieringssystemet for skoleverket, St.meld. nr. 33 (2002-2003) Om ressursituasjonen i grunnopplæringen m.m. og den foreliggende Ot.prp. nr. 80 (2002-2003) Om tillegg til Ot.prp. nr. 33 (2002-2003) Om lov om frittstående skolar (friskolelova).

2.2 Nytt finansieringssystem

Komiteen viser til at de foreslåtte endringer i finansieringssystemet kun gjelder for grunnskolen ettersom Ot.prp. nr. 33 (2002-2003), jf. Innst. O. nr. 80 (2002-2003), kun inneholdt endringer i forhold til grunnskolen.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Venstre og representanten Simonsen, merker seg at Regjeringen mener finansieringssystemet må endres i retning av en større grad av prinsipiell likebehandling mellom offentlige og frittstående skoler. Flertallet er enig i dette.

Modellene

Komiteen viser til at Regjeringen drøfter 3 alternative finansieringsmodeller:

- Modell 1 Likebehandlingsmodellen,
- Modell 2 Gjennomsnittskostnadsmodellen og
- Modell 3 Statlig utbetaling.

Komiteen viser til at Regjeringen anbefaler at staten fortsatt skal ha ansvaret for utbetaling av tilskuddet, men at tilskuddsgrunnlaget endres til et kommunespesifikt tilskuddsgrunnlag.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til at en endring av den lovfestede tilskuddsprosent vil ha budsjettmessige konsekvenser. Disse medlemmer vil vurdere en slik endring og innføring av kapitaltilskudd i forbindelse med de årlige budsjetter, og viser i denne sammenheng til Sem-erklæringen for Samarbeidsregjeringen.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet viser til at flere kommuner melder om at en anstrengt budsjettsituasjon medfører kutt i skolen. 56 pst. av kommunene melder om at de i år reduserer ett eller flere tjenestetilbud for å klare seg økonomisk, 55 pst. kutter i grunnskolen. Disse medlemmer vil understreke at kommunenes utfordringer når det gjelder kommuneøkonomi og skole, ikke løses ved å åpne for frislepp av private skoler. Å tro at konkurranse mellom offentlige og private skoler vil medføre heving av kvaliteten i den offentlige skole og å velge en finansieringsmodell for private skoler som medfører at kommuner blir tappet for penger, er å svekke den offentlige skolen. Disse medlemmer mener at elevprestasjonene henger nøye sammen med de rammebetingelsene skolene har.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti vil vise til at skolestrukturen hittil har vært en kommunal oppgave, der det er kommunene selv som har avgjort hva som er den mest hensiktsmessige og effektive skolestruktur for sine innbyggere. Dette endres kraftig med den nye friskoleloven.

Disse medlemmer mener den nye loven ikke gir kommunene tilstrekkelig og nødvendig innflytelse over skolestrukturen, ettersom de ved søknader om opprettelse av private skoler kun får anledning til å ytre sitt syn på saken. Kommunene får etter forslaget ikke mulighet til å si endelig nei til en etablering, samtidig som staten skal ha anledning til å stanse en nyetablering, dersom de finner det skadelig for skoletilbudet.

Disse medlemmer vil vise til at etableringen av private skoler kan ha betydelige negative konsekvenser for elevgrunnlaget og ressursbruken i kommunale grunnskoler, ved at ressursene som trekkes ut, ikke tilsvarer det ressursbehovet en sitter igjen med. Dette vil ytterligere forverres dersom trekkssatsen økes. En slik praksis vil kunne medføre et ytterligere kostnadspress i skolen, og dermed gå ut over det samlede skoletilbudet kommunen kan gi.

Denne innskrenkingen av den kommunale styringen med egen skolestruktur vil etter disse medlemmers oppfatning kunne skade både det samlede skoletilbudet og den lokale politiske handlekraften til å gjøre noe med det. Disse medlemmer ønsker derfor at kommunene skal få avgjørelsesmyndighet ved spørsmål om opprettelse av private skoler.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen legge fram en sak som gir kommunene avgjørelsesmyndighet ved etableringer av private skoler."

Disse medlemmer viser til Regjeringens drøftinger av tre ulike modeller av finansiering av private skoler. Disse medlemmer avviser alle tre modellene og ønsker at de øremerkede midlene til private skoler i sin helhet overføres til kommunenes rammer.

Disse medlemmer viser til at kommunen etter opplæringsloven har et ansvar for å gi skoletilbud til alle elever i kommunen. Det er viktig at kommuner gis en reell kommunal frihet, samt mulighet til å kunne se grunnskoletilbudet i kommunen i en helhet.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag om å legge de øremerkede tilskuddene til privatskolene inn i rammetilskuddet til kommunene, beregnet ut i fra elevtall i kommunene."

Disse medlemmer reagerer på at det fremmes forslag om endringer i regelverk og styringssystemer for grunnopplæringa, uten at de ulike tiltakene vurderes i sammenheng. Disse medlemmer mener at endringer i skolen bør behandles under ett av Stortinget, spesielt som en oppfølging av arbeidet i Kvalitetsutvalget. Disse medlemmer deler oppfatningen til en rekke høringsinstanser om at de fremlagte modeller for finansiering ikke utgjør et tilstrekkelig grunnlag for å kunne avgjøre hva som utgjør det beste alternativet.

Disse medlemmer viser til at departementet ønsker å behandle eventuelle endringer i tilskudds-

prosenten i statsbudsjettsammenheng. Disse medlemmer viser til at departementet i sine forslag til ny lov om private skoler og endringer i denne påpeker at loven vil medføre at flere private skoler etableres. Disse medlemmer mener at dagens utfordringer i den offentlige skolen ikke løses ved å bruke sårt tiltrenge penger til den offentlige skolen på å etablere flere private skoler som er i konkurranse med offentlige skoler. Disse medlemmer ønsker å justere ned tilskuddssatsen til de private skoler som er i konkurranse med de offentlige skolene. Disse medlemmer vil komme tilbake til endringene i de kommende budsjetter.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til svar fra departementet 6. juni 2003. Disse medlemmer merker seg at departementet må klargjøre sitt standpunkt fra proposisjonen. Disse medlemmer er av den oppfatning at dette ikke bidrar til å klargjøre grunnlaget for valg mellom tre modeller.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og representanten Simonsen støtter ikke forslaget om et kommunespesifikt tilskuddsgrunnlag. Etter disse medlemmers syn vil dette føre til enda større ulikheter når det gjelder offentlig finansiering av elever i norsk skole der særlig kommunal økonomi og kommunal prioritering av skole vil avgjøre tilskuddet til den elev i samme kommune som velger en frittstående skole i stedet for den kommunale.

Disse medlemmer viser til sitt forslag om alternativ finansiering i Innst. O. nr. 80 (2002-2003) vedrørende Ot.prp. nr. 33 (2002-2003), både primærforslag om statlig tilskudd pr. elev og subsidiært forslag om økning av tilskudd til 100 pst. av utgift i offentlig skole. Disse medlemmer konstaterer at det foreløpig ikke er tilslutning til disse endringene. I denne saken velger derfor disse medlemmer å fremme forslag om å øke tilskuddssatsen til 90 pst. basert på dagens beregningsgrunnlag samt forslag om innføring av eget tilskudd til dekning av kapitalkostnader.

Disse medlemmer mener derfor at inntil finansieringsmodellen for alle skoler og alle elever er endret, bør dagens finansieringsmodell for private skoler videreføres med den endring at tilskuddet økes til 90 pst. og med det tillegg at det innføres et eget tilskudd til kapitalkostnader.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen legge frem sak om innføring av et kapitaltilskudd med tilhørende lov-

endring i tillegg til driftstilskudd for frittstående skoler i forbindelse med statsbudsjettet for 2004."

Disse medlemmer fremmer videre følgende forslag:

"§ 6-1 Offentlege tilskot til grunnskolar skal lyde:

Frittstående grunnskolar som er godkjende etter § 2-1 får offentleg tilskot etter reglane i denne paragrafen.

1. Grunnskolar får tilskot av staten med 90 pst. av vanlege driftsutgifter til all godkjend undervisning som går inn under lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova). Utgifter til pensjonsinnskot skal likevel innarbeidast i tilskotsgrunnlaget slik at tilskota dekkjer 100 pst. av gjennomsnittlege utgifter til pensjonsinnskot i offentlege skolar.

Tilskotet vert rekna ut på grunnlag av ein normalsats pr. elev, særskilt for barnesteget og ungdomssteget. Tilskotsgrunnlaget vert fastsett av Stortinget. Ved utrekninga av normalsatsen, skal dei gjennomsnittlege utgiftene i den offentlege grunnskulen til dei typar utgifter som går inn i tilskotsgrunnlaget, leggjast til grunn.

Departementet kan gi forskrifter.

2. Norske grunnskolar i utlandet får statstilskot med 90 pst. av vanlege driftsutgifter til all godkjend undervisning som går inn under lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova). Utgifter til pensjonsinnskot skal likevel innarbeidast i tilskotsgrunnlaget slik at tilskota dekkjer 100 pst. av gjennomsnittlege utgifter til pensjonsinnskot i offentlege skolar. Tilskotsgrunnlaget blir fastsett av Stortinget. Tilskotet blir knytt til ein normalsats pr. elev særskilt for barnesteget og ungdomssteget rekna ut for grunnskolar i Noreg.

Skolane får statstilskot med 90 pst. til skyss og innlosjering. Departementet gir forskrifter om utrekning av skyssfråstand og utgiftsgrunnlag for skyss og innlosjering."

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet mener at rektor i de private skolene må ha pedagogisk utdanning. Skolens leder skal ha både det pedagogiske og det administrative ansvaret på skolen. Som pedagogisk leder er rektors viktigste oppgave å legge til rette for og lede læringsprosesser. På bakgrunn av dette foreslår disse medlemmer følgende endring i § 4-1 andre ledd:

"§ 4-1 andre ledd skal lyde:

Kvar skole skal ha ein rektor som fagleg, pedagogisk og administrativ leiar."

Komiteens medlem fra Senterpartiet er av den oppfatning at siden kommunen etter opplæringsloven har ansvaret for å gi et tilbud til alle barn og unge i skolepliktig alder, bør kommunen også ha et helhetlig ansvar for utbetaling av tilskudd både til de kommunale og de frittstående skolene. Dette medlem kan ikke se at en modell med kommunal utbetaling av tilskudd vil føre til større uforutsigbarhet for den enkelte frittstående skole, slik friskoleorganisasjonene hevder i sine høringsuttalelser. Siden godkjente skoler gis rettighet til tilskudd etter fastsatte regler som kommunen ikke kan fravike, mener dette medlem at friskolenes interesser fullt ut ivaretas gjennom en kommunal utbetaling.

Dette medlem vil påpeke at en modell med kommunal utbetaling i tillegg vil bety oppheving av ordningen med trekk i rammetilskuddet som i dag fører til en stor grad av uforutsigbarhet for de kommuner som avgir elever til private skoler. Hensynet til kommunens behov, som lokal skolemyndighet, tilsier at kommunen bør gis mulighet til å utarbeide en helhetlig utvikling av skoletilbudet i kommunen i et samarbeid med de frittstående skolene. Dette medlem mener derfor modell 1, Likebehandlingsmodellen, er den best egnede av de foreslåtte tilskuddmodellene.

Kommunespesifikt tilskuddsgrunnlag

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre er enig med departementet i at en omlegging av tilskuddsgrunnlaget fra en nasjonal gjennomsnittsnorm til et kommunespesifikt tilskuddsgrunnlag vil øke likebehandlingen av offentlige og frittstående grunnskoler på samme sted.

Disse medlemmer mener at det kommunespesifikke tilskuddsgrunnlaget til frittstående skoler bør være knyttet til hva en tilsvarende gjennomsnittlig kommunal skole får. I departementets modell for beregning av tilskuddet er det lagt vekt på å relatere tilskuddet til skolestørrelse. Disse medlemmer finner dette naturlig.

For å skape forutsigbarhet og åpenhet om tilskuddsberegningene mener disse medlemmer det er viktig med innsynsmulighet i de ulike komponenter i beregningsmodellen.

Disse medlemmer er videre enige i at skolene skal motta tilskudd basert på vertskommunens kostnader, uavhengig av hvilken kommune den enkelte elev ved skolen kommer fra.

Overgangsordning

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre er tilfreds med at departementet legger opp til en overgangsperiode på fem år for de eksisterende frittstående skole-

ne som får vesentlige reduksjoner. I denne perioden vil tilskuddet bli beregnet slik at det blir en jevn og gradvis overgang hvor tilskuddet justeres til det kommunale tilskuddgrunnlaget i den kommunen skolen er lokalisert.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet viser til departementets forslag om en overgangsordning på fem år for dagens privatskoler. Disse medlemmer har forståelse for behovet for en overgangsordning, men mener at dette ivaretas gjennom en ordning forkortet til tre år.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen legge til grunn at overgangsordningen for dagens privatskoler skal ha en tidsramme på tre år."

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og representanten Simonsen viser til at en ordning med kommunespesifikt tilskuddsgrunnlag kan gi store negative utslag for enkelte skoler. Disse medlemmer forutsetter at for slike skoler avdempes virkningen de 3 første år av en overgangstid på 5 år for å sikre god mulighet for omstilling.

Statlig utbetaling

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti, Venstre og representanten Simonsen, er enig i at utbetalingen fortsatt skal skje fra staten. Flertallet viser til at denne tilskuddsloven bygger på prinsippet om foreldrerett i henhold til internasjonale konvensjoner, og at det er statens ansvar å sikre rettighetene for et mindretall som ønsker en annen opplæring enn det den offentlige skole gir. Ut fra et slikt ansvarsprinsipp mener flertallet også det finansielle ansvar må ligge på staten. Det er likevel viktig å legge vekt på at en statlig utbetaling ikke må hindre en bredere dialog og samarbeid mellom kommunen og den enkelte frittstående skole. Mer dialog og bedre samarbeid vil være positivt for erfaringsutvekslingen og læringen mellom ulike frittstående og kommunale skoler, noe som vil komme elevene til gode.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti har merket seg at departementet ønsker at utbetalingen fortsatt skal skje fra staten, og at begrunnelsen for dette er at en kommunal utbetaling oppleves som mer usikker og uforutsigbar for private skoler. Disse medlemmer finner dette underlig, da Regje-

ringen ønsker å fjerne øremerking på de fleste andre områder, som for eksempel leirskole, skolefritidsordningen, musikk- og kulturskoler og landslinjer, og legge dette inn i rammen til kommunene. Disse medlemmer mener at disse tilbudene dermed står i fare for å bli nedlagt eller redusert, fordi ordningene ikke er fullfinansierte. Disse medlemmer er ikke enig i Regjeringens prinsipielle ståsted da dette medfører ulik behandling av offentlige og private tilbud.

Korreksjonsordning

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Venstre og representanten Simonsen, anbefaler forenkling og likebehandling når det gjelder elevtelling som er grunnlag for beregning av offentlig tilskudd.

Flertallet fremmer derfor følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen legge elevtall pr. 1. oktober hvert år til grunn for elevtelling i frittstående grunnskoler ved beregning av tilskudd, og å innføre slik telling snarest mulig."

Ved at utbetalingene skjer fra staten, mener et annet flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti, Venstre og representanten Simonsen, det er naturlig å trekke penger fra rammetilskuddet per elev til kommunen fordi disse elevene ikke lenger er kommunens finansielle ansvar. Denne korreksjonsordningen må få en utforming som tar hensyn til at kommunene må opprettholde en beredskap for å ta imot elevene hvis friskolen legges ned. I praksis mener dette flertallet dette innebærer at kommunene må ha ekstra kapasitet til å ta inn elever. Dermed er det ikke rimelig at uttrekket er like stort som det tilskuddet de frittstående skolene får. Dette flertallet er tilfreds med at Regjeringen vil foreta en nærmere vurdering av korreksjonsordningen.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og representanten Simonsen har merket seg at Regjeringen vil vurdere trekkordningen for den enkelte kommune.

Disse medlemmer mener at trekkordningen bør behandles i egen sak og fremmer derfor følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen legge frem egen sak om ordningen med reduksjon i kommunenes rammetilskudd for direkte statlige overføringer til frittstående skoler."

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti viser til at Regjeringen i St.prp. nr. 1 (2002-2003) har varslet en gradvis øking av trekk-satsen i tilskuddet til kommunene fra 2003. En økning vil sammen med etableringen av private skoler, medføre at enkelte kommuner får betydelige inntektsreduksjoner.

Disse medlemmer vil påpeke at trekk-satsen for kommunene i dag er lavere enn tilskuddsatsen for de private skolene, fordi kommunene som oftest ikke kan redusere skoleutgiftene tilsvarende og i takt med de elevene som går over i private skoler. Dette mellomværende skal kompensere for dette, samt sørge for at kommunene ivaretar kapasitet til å ta inn nye elever. Disse medlemmer vil understreke viktigheten av at kommunene opprettholder denne kapasiteten, slik at de offentlige skolene har beredskap til å ta imot elever, dersom private skoler legges ned. Disse medlemmer mener økning i trekk-satsen vil føre til nedbygging av beredskapen.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen komme tilbake til Stortinget med en evaluering og vurdering av konsekvensene før det eventuelt foretas endringer i trekk-satsen."

Skolepenger

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre merker seg at det fortsatt skal være mulighet for å ta skolepenger. Disse medlemmer er enig med departementet i at skolepengene sammen med statstilskuddet ikke kan overstige utgiftene i tilsvarende offentlige skoler i samme kommune. Disse medlemmer er enig i at ordningen med skolepenger opprettholdes.

Disse medlemmer er enig i at den enkelte elevs hjemkommune fortsatt skal ha det økonomiske ansvaret for spesialundervisning, også dersom eleven går i frittstående skole.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet vil vise til Ot.prp. nr. 94 (2002-2003), der det gjennom opplæringsloven ble presisert at grunnskolen skal være gratis, og at alle aktiviteter som inngår som en del av grunnutdanningen, skal være fri for egenbetaling såfremt de har sitt grunnlag i læreplanene.

Disse medlemmer mener at gratisprinsippet også skal omfatte private grunnskoler, i den forstand at det ikke tillates egenbetalinger utover den fastsatte grensen for foreldrebetaling.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og representanten Simonsen peker på at Regjeringens forslag til § 6-2 om skolepenger legger en urimelig ramme for skolepenger gjennom betegnelsen "som svarer til utgiftsnivået ved tilsvarende offentlig skole som det er naturlig å samanlikne med", der avvik fra denne rammen skal godkjennes av departementet.

Disse medlemmer peker spesielt på lovens formål slik det er uttrykt i § 1-1, der skoler opprettet på religiøst/etisk grunnlag og skoler opprettet som faglig-pedagogisk alternativ blir spesielt omtalt, og der det blir understreket at hensikten med loven er at foreldre og elever kan velge andre skoler enn de offentlige. Etter disse medlemmers syn blir det da urimelig at det nettopp er grunnlag og pedagogikk i den offentlige skolen som skal legge den økonomiske rammen for frittstående skolars virksomhet.

Disse medlemmer vil spesielt peke på at særlig andre faglig-pedagogiske opplegg enn de som finnes i dagens offentlige skole, vil kunne medføre annet materiell som foreløpig koster mer pr. elev. Disse medlemmer vil også peke på den omfattende forsøksvirksomhet som foregår i norsk skole. Denne virksomheten har åpenbart også en kostnads-messig konsekvens på den måten at gjennomsnittsberegninger for landet totalt, for regioner eller for kommuner ikke fanger opp de reelle kostnadene ved god skoledrift i offentlig regi, en skoledrift som det er mer naturlig å sammenligne med.

Disse medlemmer viser også til ordningen i Danmark som har hatt fri etablering av skoler i svært mange år. Et av de få krav som stilles til private skoler i Danmark, er at det skal være skolepenger; minst 1/8 av skolens samlede inntekter skal komme fra foreldrebetaling. Etter det disse medlemmer kjenner til, ligger gjennomsnittlig foreldrebetaling i Danmark nå på ca. kr 8 000 pr. år. Det bekrefter etter disse medlemmers syn at en mer dekkende ramme for skolepenger ved privatskoler i Norge ikke vil føre til sterk økning i skolepenger for etablerte privatskoler eller nye skoler som etableres.

Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

"§ 6-2 Elevane og dei offentlege tilskota, skolepengar skal lyde:

Alle offentlege driftstilskot og eigendelar frå elevane skal kome elevane til gode. Også skolar som tek imot offentlege tilskot som dekkjer driftsutgifter og kapitalutgifter, kan krevje inn skolepengar. Styret fastset storleiken på skolepengane. Skolepengane må ikkje setjast høgare enn det som trengst for at dei saman med statstilskotet anten dekkjer dei samla drifts- og kapitalutgiftene som svarer til utgiftsnivået ved tilsvarende offentlig skole som det er naturlig å

samanlikne med, eller dei drifts- og kapitalutgiftene som naturleg følgjer av skolen sitt formål og/eller pedagogikk. Dersom styret fastset skolepengar baserte på ei utgiftsramme på meir enn 1/8 utover utgiftsnivået ved offentleg skole som det er naturleg å samanlikne med, trengst det godkjenning av departementet."

Videregående skoler

Med henvisning til primært standpunkt mht. finansiering og til primært standpunkt mht. at ny lov om frittstående skoler også bør omfatte vidaregåande skoler, fremmer komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og representanten Simonsen følgende forslag:

"§ 6-3 og § 6-4 skal lyde:

§ 6-3 Offentleg tilskot til kompletterande undervisning og skolepengar

Frittstående vidaregåande skolar som er godkjende etter § 2-2, får offentleg tilskot etter reglane i denne paragrafen.

1. For vidaregåande skolar som kan godkjennast etter § 2-2 bokstav a, b eller d, blir 90 pst. av dei utgiftene som kjem inn under tilskotsgrunnlaget, dekte ved statstilskot. Tilskotet blir rekna ut frå ein normalsats. Ved utrekninga av normalsatsen skal dei gjennomsnittlege utgiftene i den offentlege vidaregåande skolen leggjast til grunn.
2. For vidaregåande skolar som er godkjende etter § 2-2 bokstav e, blir 90 pst. av dei driftsutgiftene som kjem inn under tilskotsgrunnlaget, dekte ved statstilskot. Tilskotet blir rekna ut frå ein normalsats. Føresetnaden er at elevane får undervisning som minst svarar til eit halvt skoleår.
3. Godkjende, norske vidaregåande skolar i utlandet får statstilskot med 90 pst. av ein normalsats per elev. Ved utrekninga av normalsatsen skal dei gjennomsnittlege utgiftene i den offentlege vidaregåande skolen leggjast til grunn. Departementet kan gi forskrifter.

§ 6-4 Elevane og dei offentlege tilskota, skolepengar for elevar i vidaregåande skolar

Alle offentlege driftstilskot og eigendelar frå elevane skal kome elevane til gode. Også skolar som tek imot offentlege tilskot som dekker driftsutgifter og kapitalutgifter, kan krevje inn skolepengar. Styret fastset storleiken på skolepengane. Skolepengane må ikkje setjast høgare enn det som trengst for at dei saman med statstilskotet anten dekkjer dei samla drifts- og kapitalutgiftene som svarer til utgiftsnivået ved tilsvarande offentleg skole som det er naturleg å samanlikne med, eller dei drifts- og kapitalutgiftene som naturleg følgjer av skolen sitt formål og/eller pe-

dagogikk. Dersom styret fastset skolepengar baserte på ei utgiftsramme på meir enn 1/8 utover utgiftsnivået ved offentleg skole som det er naturleg å samanlikne med, trengst det godkjenning av departementet."

Skolefritidsordningen

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at kommunene etter opplæringsloven § 13-7 plikter å tilby elevene på småskoletrinnet skolefritidsordning før og etter skoletid. For elever med særskilte behov skal tilbudet også omfatte mellomtrinnet, fra 5. til 7. klasse.

Disse medlemmer ønsker at flest mulig barn skal gis adgang til en god skolefritidsordning, og mener således at plikten til å tilby skolefritidsordning må gjelde for private, så vel som kommunale, skoleeiere. Disse medlemmer foreslår:

"Ny § 1-5 Skolefritidsordning skal lyde:

Skoleeier skal ha et tilbud om skolefritidsordning før og etter skoletid for 1.-4. klassetrinn, og for barn med særskilte behov på 1.-7. klassetrinn."

Funksjonshemmede

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti, Venstre og representanten Simonsen, minner om Innst. O. nr. 80 (2002-2003) der flertallet forslår et nytt § 6-4 om offentleg tilskot til skolar for funksjonshemma elevar som lyder:

"For grunnskolar og vidaregåande skolar for funksjonshemma blir alle driftsutgiftene dekte ved statstilskot etter ein normalsats per elev per skoleår."

Flertallet viser her til at denne bestemmelsen i hovedsak innebærer en videreføring av gjeldende privatskolelov § 26 tilskuddsregel 1 og 2.

2.3 Kontroll og tilsyn med bruk av tilskuddsmidler

Komiteen mener at skoledriften skal organiseres som et eget rettssubjekt. Dette vil gjøre det enklere for skolen å skille midler som skal gå til skoledriften fra midler til annen virksomhet. Internat og skolefritidsordning kan imidlertid drives av skolen selv om disse ikke kan anses som en del av skolen som eget rettssubjekt.

Komiteen mener at skolen skal ha plikt til å registrere skolen i Enhetsregisteret eller lignende register. En slik registrering vil synliggjøre hvem som utgjør skolens styre, daglig leder, revisor mv.

Komiteen er enig i at det skal kunne treffes sanksjoner ved ulovlig bruk av statstilskuddet.

Komiteen vil understreke at alle former for åpne eller skjulte uttak av midler og disposisjoner der tilskuddsmidler eller egenandelene fra elevene ikke kommer elevene til gode, vil være i strid med loven.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet og representanten Simonsen, er tilfreds med at departementet i forslaget til friskolelov viderefører dagens forbud mot at kommersielle skoler skal motta statsstøtte.

Et annet flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Venstre og representanten Simonsen, viser til § 7-1 om budsjett og regnskap og legger til grunn at en frittstående skole kan foreta fondsavsetning til fremtidig investering, til vedlikehold og til utvikling av det pedagogiske tilbudet.

Dette flertallet viser til grunnvilkåret i den loven om at alle økonomiske disposisjoner skolen foretar skal oppfylle kravet om at offentlige tilskudd og eiendeler fra elevene skal brukes på en slik måte at disse kommer elevene til gode.

Dette flertallet viser til NOU 1997:16 Tilskuddssystemet for private skoler, til St.meld. nr. 45 (1997-1998) og til Innst. S. nr. 3 (1998-1999) angående endring av regnskapsforskrifter og konstaterer at nødvendige oppfølgingstiltak mangler. Dette flertallet peker særlig på at regnskapsforskriftene bør kunne tillate overføring av midler fra et år til et annet og at midler bør kunne settes av til investeringer.

Dette flertallet fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen foreta endring av regnskapsforskriftene for frittstående skoler vedrørende etablering av investeringsfond og overføring av driftstilskudd fra et år til et annet, jf. Innst. S. nr. 3 (1998-1999)."

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og representanten Simonsen viser videre til sine merknader knyttet til godkjenning av skoler. I tråd med dette mener disse medlemmer at også tilsynsfunksjonen skal plasseres utenfor departementet, bl.a. for å sikre at frittstående skoler ikke gjøres til gjenstand for tilsyn med ulikt innhold og som avspeiler (skiftende) politisk holdning til den enkelte skoleeier. Disse medlemmer mener derfor at NOKUT må få tillagt ansvaret for tilsyn med alle skoler, også de frittstående skoler, og på denne måten etablere et frittstående skoletilsyn i Norge.

Disse medlemmer understreker igjen at innflytelse og medvirkning fra foreldre og foresatte må styrkes på ulike måter i norsk skole. Etter disse medlemmers syn er dette viktig både for å understreke og understøtte foreldre/foresattes foreldre/oppdrageransvar, men også som en viktig del av nødvendig arbeid som må gjøres for å forbedre læringsresultatet for elevene i norsk skole. Disse medlemmer finner det derfor også viktig at foreldre/foresatte gjennom foreldreråd gis en selvstendig myndighet til å foreta tilsyn ved skolen. Disse medlemmer forutsetter at rapporter fra slike tilsyn behandles i skolens styre, og at foreldreråd gis mulighet til å bringe slike rapporter videre direkte til det offentlige tilsynsorganet. Disse medlemmer understreker at slikt foreldretilsyn skal kunne omfatte både skolefaglig forhold og arbeidsmiljøforhold. Disse medlemmer viser derfor til at både NOKUT og Arbeidstilsynet kan være mottakere av rapporter om tilsyn foretatt av foreldreråd.

Disse medlemmer viser til opplegg for tilsyn ved friskoler i Danmark, der foreldre/foresatte for barn på den enkelte skole har hovedansvar og hovedmyndighet for å gjennomføre tilsyn gjennom valgte foreldrerepresentanter og gjennom andre representanter valgt av foreldre. Disse medlemmer mener at en ordning som den danske åpenbart er både god og gir stor foreldreinnflytelse. Disse medlemmer mener at en slik ordning med foreldretilsyn kan brukes i Norge i kombinasjon med tilsyn fra frittstående, uavhengig offentlig tilsynsmyndighet.

Disse medlemmer har påpekt at loven også bør omfatte hjemmeundervisning.

Det bør etter disse medlemmers syn også føres tilsyn med slik undervisning. Disse medlemmer finner det imidlertid ikke naturlig at hjemmekommunen gis ansvaret for slikt tilsyn fordi mange av de elever som får hjemmeundervisning enten har gått i kommunalt eiet skole eller har valgt ikke å gå i kommunalt eiet skole. At den skoleeier som er valgt vekk av foreldre skal gis tilsynsoppgaven for hjemmeundervisning, blir etter disse medlemmers mening helt feil. Videre peker disse medlemmer på at foreldre som driver hjemmeundervisning, må få den samme anledning som frittstående skoler til å basere undervisningen på enten alternativ pedagogikk eller religiøst/etisk grunnlag. Kommunens faglige grunnlag for å vurdere undervisningsopplegget basert på disse grunnlag vil ofte være begrenset.

Disse medlemmer forutsetter derfor at tilsyn med hjemmebasert undervisning legges til det samme organ som skal føre tilsyn med frittstående skoler og offentlige skoler, og at tilsyn med hjemmeundervisning organiseres i egen avdeling med godkjente tilsynskyndige. Disse medlemmer forut-

setter at foreldre kan foreslå egnete personer som tilsynskyndige overfor NOKUT, men at NOKUT foretar endelig godkjenning.

Disse medlemmer forutsetter at tilsyn med hjemmeundervisning fortsatt skal kunne omfatte en ordning der det kan innkalles til særskilte prøver for barn i hjemmeundervisning.

Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

"§ 7-2 Tilsyn m.m. skal lyde:

NOKUT fører tilsyn med skolar godkjende etter denne lova samt private skolar godkjende etter opplæringslovas § 2-12, og skal i den sammenhengen ha tilgjenge til skoleanlegg og dokumentasjon.

Dersom det blir oppdaga forhold som står i strid med denne lova eller forskrifter gjevne med heimel i lova, kan NOKUT gi pålegg om å rette på forholda.

NOKUT varslar departementet om at tilskot skal haldast tilbake dersom pålegg om korrigeringar ikkje blir fylgde opp eller at godkjenning skal trekkjast tilbake med tilhøyrande bortfall av offentleg tilskot.

Foreldrerådet har myndigheit til å føre foreldretilsyt ved skolen ved valde representantar. Rapport frå foreldretilsyt skal behandlast av skolen sitt styre. Foreldrerådet kan også sende rapport frå eige tilsyt til offentleg tilsytorgan.

NOKUT fører også tilsyt med heimeundervisning der det nyttast godkjende tilsytskyndige."

Disse medlemmer viser for øvrig til flertallsforslag i Innst. O. nr. 80 (2002-2003):

"Stortinget ber Regjeringen komme tilbake med et forslag til organisasjonsform for godkjenning og tilsyt av frittstående skoler senest høsten 2003."

2.4 Om innhenting av opplysninger

Komiteen er enig i at det bør være like rapporteringskrav for offentlige og frittstående skoler som får statstilskudd. Dette er viktig for å sikre at det nasjonale vurderingssystemet bygger på representativ og pålitelig informasjon, og fordi kvalitetsforbedring i skolen forutsetter at både lærestedene og de ansvarlige myndighetene har kunnskap om hvilke tiltak som virker kvalitetsfremmende. Komiteen mener derfor at offentlige og frittstående skoler skal pålegges å delta i nasjonale prøver som kartlegger elevenes grunnleggende ferdigheter.

Komiteens flertall, medlemmene fra Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Venstre og representanten Simonsen, mener imidlertid at skoler og elever med særskilte pedagogiske opplegg og behov, må kunne søke unntak fra å delta i det nasjonale vurderingssystemet. Flertallet forutsetter derfor at

det blir utformet retningslinjer for unntak fra slik deltakelse, men at disse skolene også skal underlegges et vurderingssystem.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti merker seg at departementet ønsker å utforme retningslinjer for unntak fra deltakelse i det nasjonale vurderingssystemet for å ivareta hensyn til private skoler og elever med særskilte pedagogiske opplegg og behov. Disse medlemmer finner dette noe underlig, da det virker som om dette ikke gjelder for offentlige skoler. Disse medlemmer vil påpeke at Regjeringen en rekke ganger har fremhevet private skolars kvalitative fortinn, og finner det noe underlig at disse private skolene ikke skal underlegges den samme vurdering og kartlegging. Disse medlemmer viser til at vurdering og kartlegging er ett av flere viktige element i arbeidet med å fremme kvalitet i skolen.

Komiteen merker seg at Datatilsynet i sin omtale av at skolene skal kunne pålegges å rapportere data også på individnivå, er i tvil om en slik formulering innebærer rapportering av nominative data, og derfor ber om en drøfting av behov og klare retningslinjer for behandlingen av opplysningene. Komiteen viser til at departementet foretar en slik drøfting i proposisjonen.

Komiteen viser til at departementet ønsker å samle inn identifiserbare individdata (personopplysninger) om læringsutbytte slik at vitenskaplig funderede indikatorer for skolekvalitet kan beregnes. Departementet ser det som særlig viktig å få empirisk forskning som kan identifisere kvalitetsfremmende faktorer. Det forutsetter at man har data på individnivå for elevens bakgrunn, læringsmiljø og læringsresultater, og det er ønskelig å følge elevene over tid.

Komiteen ser at det finnes gode forskningsmessige grunner til å samle inn personopplysninger. Samtidig reiser dette en rekke forskningsetiske problemstillinger knyttet til blant annet personvern. Pliktig deltakelse i nasjonale prøver over tid med personopplysninger innebærer oppbygging av en database over elevene med kartlegging av intellektuell utvikling og kapital. På mange måter kan en slik kartlegging sammenlignes med innhenting av helseinformasjon.

Komiteen vil peke på at registrering i ulike helseregistre som regel bygger på tillatelse fra deltakerne, og at det finnes mulighet for å reservere seg mot å delta. Komiteen mener en slik reservasjonsrett også må kunne påberopes når det gjelder intellektuell kartlegging. Komiteen kan ikke se at departementet drøfter dette. Komiteen vil i denne sammenheng minne om at det i dette tilfelle er kartleg-

ging av mindreårige, og at dette krever et samarbeid med foreldrene for å ivareta barnas interesser.

Komiteen vil videre peke på at Datatilsynet etterlyser en drøfting av retningslinjer for hvordan dataene skal samles inn, oppbevares, brukes og slettes. Komiteen viser til at planene for sikkerhetstiltak ikke er endelig utformet, men departementet skisserer noen retningslinjer for all behandling av personopplysninger. Komiteen mener det er spesielt viktig å drøfte bruken av informasjonen og autorisasjon av brukere nærmere. Komiteen mener videre det er grunn til å drøfte nærmere retningslinjene for sletting av informasjon, og kan ikke se at departementet drøfter dette i det hele tatt. Komiteen vil i denne forbindelse be departementet vurdere regler for sletting av personopplysningene etter en rimelig tid når man er ferdig med å bearbeide informasjonen.

Komiteen forutsetter at departementet foretar en ny drøfting med Datatilsynet for å komme frem til godkjente retningslinjer for hvordan opplysninger skal innleveres, oppbevares, brukes og slettes. I denne drøftingen må en også avklare mulighetene for anonymisering av informasjonen.

Komiteen mener departementet også må drøfte nærmere om det er nødvendig å bruke personnummer for å få fram relevante opplysninger og vurderinger rundt skolens læringsarbeid, eller om det er mulig å bruke alternative metoder.

Komiteen mener på denne bakgrunn at departementet må vurdere nærmere de problemstillinger som reises i forbindelse med opprettelse av informasjonsbaser over elevers prøvingsresultater på individnivå, og melde tilbake til Stortinget på en passende måte før slike baser etableres. Komiteen fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen legge fram en vurdering av personvernet i forbindelse med opprettelse av informasjonsbaser over elevers prøvingsresultater på individnivå."

2.5 Merknader til enkelte paragrafer

Komiteen viser til behandlingen 27. mai 2003 av Innst. O. nr. 80 (2003-2004) og Beslutning O. nr. 86 (2002-2003), da det ble vedtatt en ny § 6-4 om offentlig tilskot til skolar for funksjonshemma elevar. Komiteen foreslår at dette blir en ny § 6-6.

3. FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet:

Forslag 1

Stortinget ber Regjeringen legge til grunn at overgangsordningen for dagens privatskoler skal ha en tidsramme på tre år.

Forslag fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 2

Ny § 1-5 Skolefritidsordning skal lyde:

Skoleeier skal ha et tilbud om skolefritidsordning før og etter skoletid for 1.-4. klassetrinn, og for barn med særskilte behov på 1.-7. klassetrinn.

Forslag 3

Stortinget ber Regjeringen legge fram en sak som gir kommunene avgjørelsesmyndighet ved etableringer av private skoler.

Forslag 4

Stortinget ber Regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag om å legge de øremerkede tilskuddene til privatskolene inn i rammetilskuddet til kommunene, beregnet ut i fra elevtall i kommunene.

Forslag fra Fremskrittspartiet og representanten Simonsen:

Forslag 5

§ 6-1 Offentlege tilskot til grunnskolar skal lyde:

Frittstående grunnskolar som er godkjende etter § 2-1 får offentlig tilskot etter reglane i denne paragrafen.

1. Grunnskolar får tilskot av staten med 90 pst. av vanlege driftsutgifter til all godkjend undervisning som går inn under lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova). Utgifter til pensjonsinnskot skal likevel innarbeidast i tilskotsgrunnlaget slik at tilskota dekkjer 100 pst. av gjennomsnittlege utgifter til pensjonsinnskot i offentlege skolar.

Tilskotet vert rekna ut på grunnlag av ein normalsats pr. elev, særskilt for barnesteget og ungdomssteget. Tilskotsgrunnlaget vert fastsett av Stortinget. Ved utrekninga av normalsatsen, skal dei gjennomsnittlege utgiftene i den offentlege grunnskulen til dei typar utgifter som går inn i tilskotsgrunnlaget, leggjast til grunn.

Departementet kan gi forskrifter.

2. Norske grunnskolar i utlandet får statstilskot med 90 pst. av vanlege driftsutgifter til all godkjend undervisning som går inn under lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova). Utgifter til pensjonsinnskot skal likevel innarbeidast i tilskotsgrunnlaget slik at tilskota dekkjer 100 pst. av gjennomsnittlege utgifter til pensjonsinnskot i offentlege skolar. Tilskotsgrunnlaget blir fastsett av Stortinget. Tilskotet blir knytt til ein normalsats per elev særskilt for barnsteget og ungdomssteget rekna ut for grunnskolar i Noreg.

Skolane får statstilskot med 90 pst. til skyss og innlosjering. Departementet gir forskrifter om utrekning av skyssfråstand og utgiftsgrunnlag for skyss og innlosjering.

Forslag 6

- § 6-2 Elevane og dei offentlege tilskota, skolepengar skal lyde:

Alle offentlege driftstilskot og eigendelar frå elevane skal kome elevane til gode. Også skolar som tek imot offentlege tilskot som dekker driftsutgifter og kapitalutgifter, kan krevje inn skolepengar. Styret fastset storleiken på skolepengane. Skolepengane må ikkje setjast høgare enn det som trengst for at dei saman med statstilskotet anten dekkjer dei samla drifts- og kapitalutgiftene som svarer til utgiftsnivået ved tilsvarende offentleg skole som det er naturleg å samanlikne med, eller dei drifts- og kapitalutgiftene som naturleg følgjer av skolen sitt formål og/eller pedagogikk. Dersom styret fastset skolepengar baserte på ei utgiftsramme på meir enn 1/8 utover utgiftsnivået ved offentleg skole som det er naturleg å samanlikne med, trengst det godkjenning av departementet.

Forslag 7

- § 6-3 Offentleg tilskot til kompletterande undervisning og skolepengar skal lyde:

Frittstående vidaregåande skolar som er godkjende etter § 2-2, får offentleg tilskot etter reglane i denne paragrafen.

1. For vidaregåande skolar som kan godkjennast etter § 2-2 bokstav a, b eller d, blir 90 pst. av dei utgiftene som kjem inn under tilskotsgrunnlaget, dekte ved statstilskot. Tilskotet blir rekna ut frå ein normalsats. Ved utrekninga av normalsatsen skal dei gjennomsnittlege utgiftene i den offentlege vidaregåande skolen leggjast til grunn.
2. For vidaregåande skolar som er godkjende etter § 2-2 bokstav e, blir 90 pst. av dei driftsutgiftene som kjem inn under tilskotsgrunnlaget, dekte ved statstilskot. Tilskotet blir rekna ut frå ein normalsats. Føresetnaden er at elevane får undervisning

som minst svarar til eit halvt skoleår.

3. Godkjende, norske vidaregåande skolar i utlandet får statstilskot med 90 pst. av ein normalsats per elev. Ved utrekninga av normalsatsen skal dei gjennomsnittlege utgiftene i den offentlege vidaregåande skolen leggjast til grunn.

Departementet kan gi forskrifter.

Forslag 8

- § 6-4 Elevane og dei offentlege tilskota, skolepengar for elevar i vidaregåande skolar skal lyde:

Alle offentlege driftstilskot og eigendelar frå elevane skal kome elevane til gode. Også skolar som tek imot offentlege tilskot som dekker driftsutgifter og kapitalutgifter, kan krevje inn skolepengar. Styret fastset storleiken på skolepengane. Skolepengane må ikkje setjast høgare enn det som trengst for at dei saman med statstilskotet anten dekkjer dei samla drifts- og kapitalutgiftene som svarer til utgiftsnivået ved tilsvarende offentleg skole som det er naturleg å samanlikne med, eller dei drifts- og kapitalutgiftene som naturleg følgjer av skolen sitt formål og/eller pedagogikk. Dersom styret fastset skolepengar baserte på ei utgiftsramme på meir enn 1/8 utover utgiftsnivået ved offentleg skole som det er naturleg å samanlikne med, trengst det godkjenning av departementet.

Forslag 9

- § 7-2 Tilsyn m.m. skal lyde:

NOKUT fører tilsyn med skolar godkjende etter denne lova samt private skolar godkjende etter opplæringslovas § 2-12, og skal i den samanhengen ha tilgjenge til skoleanlegg og dokumentasjon.

Dersom det blir oppdaga forhold som står i strid med denne lova eller forskrifter gjevne med heimel i lova, kan NOKUT gi pålegg om å rette på forholda.

NOKUT varslar departementet om at tilskot skal haldast tilbake dersom pålegg om korrigeringar ikkje blir fylgde opp eller at godkjenning skal trekkjast tilbake med tilhøyrande bortfall av offentleg tilskot.

Foreldrerådet har myndigheit til å føre foreldretilsyn ved skolen ved valde representantar. Rapport frå foreldretilsyn skal behandlast av skolen sitt styre. Foreldrerådet kan også sende rapport frå eige tilsyn til offentleg tilsynsorgan.

NOKUT fører også tilsyn med heimeundervisning der det nyttast godkjende tilsynskyndige.

Forslag 10

Stortinget ber Regjeringa legge fram sak om innføring av et kapitaltilskudd med tilhørende lov-

endring i tillegg til driftstilskudd for frittstående skoler i forbindelse med statsbudsjettet for 2004.

Forslag 11

Stortinget ber Regjeringen legge frem egen sak om ordningen med reduksjon i kommunenes rammetilskudd for direkte statlige overføringer til frittstående skoler.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet:

Forslag 12

§ 4-1 andre ledd skal lyde:

Kvar skole skal ha ein rektor som fagleg, pedagogisk og administrativ leiar.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 13

Stortinget ber Regjeringen komme tilbake til Stortinget med en evaluering og vurdering av konsekvensene før det eventuelt foretas endringer i trekk-satsen.

4. KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og råar Odelstinget til å gjøre følgende

vedtak:

A.

Vedtak til lov

om frittstående skolar (friskolelova)

I

Lov om frittstående skolar (friskolelova) endres slik:

§ 1-4 Verksemda til skolen skal lyde:

Skolen kan ikkje drive anna verksemd enn skole i samsvar med denne lova. Skolen kan likevel drive internat og skolefritidsordning som er knytte til den enkelte skolen.

For skolar som er godkjende etter lov 14. juni 1985 nr. 73 om tilskot til private grunnskular og private skular som gjev vidaregåande opplæring, tek første ledd til å gjelde to år etter at lova er sett i verk.

§ 2-1 Godkjenning av grunnskolar fjerde og femte ledd skal lyde:

Skolen må være registrert i Einingsregisteret, jf. lov 3. juni 1994 nr. 15, eller i tilsvarende register.

For skolar som er godkjende etter lov 14. juni 1985 nr. 73 om tilskot til private grunnskular og private skular som gjev vidaregåande opplæring, tek fjerde ledd til å gjelde frå det tidspunktet departementet fastset.

§ 2-2 Godkjenning av vidaregåande skolar fjerde og femte ledd skal lyde:

Skolen må være registrert i Einingsregisteret, jf. lov 3. juni 1994 nr. 15, eller i tilsvarende register.

For skolar som er godkjende etter lov 14. juni 1985 nr. 73 om tilskot til private grunnskular og private skular som gjev vidaregåande opplæring, tek fjerde ledd til å gjelde frå det tidspunktet departementet fastset.

Kapittel 6 Offentlege tilskot og skolepengar skal lyde:

§ 6-1 Offentlege tilskot til grunnskolar

Frittstående grunnskolar som er godkjende etter § 2-1 får offentleg tilskot etter reglane i denne paragrafen.

1. *Grunnskolar får tilskot av staten med 85 pst. av vanlege driftsutgifter til all godkjend undervisning som går inn under lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova). Utgifter til pensjonsinnskot skal likevel innarbeidast i tilskotsgrunnlaget slik at tilskota dekkjer 100 pst. av gjennomsnittlege utgifter til pensjonsinnskot i offentlege skolar.*

Tilskotet vert rekna ut på grunnlag av ein normalsats pr. elev, særskilt for barnesteget og ungdomssteget. Tilskotsgrunnlaget vert fastsett av Stortinget. Ved utrekninga av normalsatsen skal dei gjennomsnittlege utgiftene i den offentlege grunnskulen til dei typar utgifter som går inn i tilskotsgrunnlaget, leggjast til grunn. Det skal likevel takast omsyn til skilnaden mellom utgiftene i den kommunen skolen ligg og utgiftene på landsbasis.

Departementet kan gi forskrifter.

2. *Norske grunnskolar i utlandet får statstilskot med 85 pst. av vanlege driftsutgifter til all godkjend undervisning som går inn under lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova). Utgifter til pensjonsinnskot skal likevel innarbeidast i tilskotsgrunnlaget slik at tilskota dekkjer 100 pst. av gjennomsnittlege utgifter til pensjonsinnskot i offentlege skolar. Tilskotsgrunnlaget blir fastsett av Stortinget. Tilskotet blir knytt til ein normalsats pr. elev særskilt for barnesteget og ungdomssteget rekna ut for grunnskolar i Noreg.*

Skolane får statstilskot med 85 pst. til skyss og innlosjering. Departementet gir forskrifter om utrek-

ning av skyssfråstand og utgiftsgrunnlag for skyss og innlosjering.

§ 6-2 Elevane og dei offentlege tilskota, skolepengar

Alle offentlege driftstilskot og eigendelar frå elevane skal kome elevane til gode. Dette inneber mellom anna at skolen ikkje kan

- a) gi utbytte eller på annan måte overføre overskot til eigarane eller deira nærstående verken når skolen er i drift eller om drifta opphører.
- b) pådra seg kostnader i form av leigeutgifter for eigendom eller lokale som tilhører skolens eigarar eller deira nærstående eller på anna måte pådra seg kostnader som kan innebere at alle offentlege tilskot eller eigendelar frå elevane ikkje kjem elevane til gode.

Skolar som tek imot offentlege tilskot som fullt ut dekkjer driftsutgiftene, kan ikkje krevje inn skolepengar.

Skolar som tek imot offentlege tilskot som ikkje dekkjer alle driftsutgifter, kan krevje inn skolepengar. Styret fastset storleiken på skolepengane. Skolepengane må ikkje setjast høgare enn det som trengst for saman med tilskotet å dekkje driftsutgifter som svarar til utgiftsnivået ved ein tilsvarande offentlig skole i kommunen det er naturleg å samanlikne seg med. Dersom styret fastset høgare skolepengar, trengst det godkjenning av departementet.

Departementet kan gi forskrifter, mellom anna om krav om vedtektsfesting av forbod mot utbytte eller anna overføring som nemnt i første ledd bokstava.

§ 6-3 Offentleg tilskot til vidaregåande skolar

Frittstående vidaregåande skolar som er godkjende etter § 2-2, får offentlig tilskot etter reglane i denne paragrafen.

1. For vidaregåande skolar som kan godkjennast etter § 2-2 bokstav a, b eller d, blir 85 pst. av dei utgiftene som kjem inn under tilskotsgrunnlaget, dekte ved statstilskot. Tilskotet blir rekna ut frå ein normalsats. Ved utrekninga av normalsatsen skal dei gjennomsnittlege utgiftene i den offentlege vidaregåande skolen leggjast til grunn.
2. For vidaregåande skolar som er godkjende etter § 2-2 bokstav e, blir 75 pst. av dei driftsutgiftene som kjem inn under tilskotsgrunnlaget, dekte ved statstilskot. Tilskotet blir rekna ut frå ein normalsats. Føresetnaden er at elevane får undervisning som minst svarar til eit halvt skoleår.
3. Godkjende norske vidaregåande skolar i utlandet får statstilskot med 85 pst. av ein normalsats pr. elev. Ved utrekninga av normalsatsen skal dei gjennomsnittlege utgiftene i den offentlege vidaregåande skolen leggjast til grunn. Departementet kan gi forskrifter.

§ 6-4 Elevane og dei offentlege tilskota, skolepengar for elevar i vidaregåande skolar

Alle offentlege driftstilskot og eigendelar frå elevane skal kome elevane til gode. Dette inneber mellom anna at skolen ikkje kan

- a) gi utbytte eller på annan måte overføre overskot til eigarane eller deira nærstående verken når skolen er i drift eller om drifta opphører.
- b) pådra seg kostnader i form av leigeutgifter for eigendom eller lokale som tilhører skolens eigarar eller deira nærstående eller på anna måte pådra seg kostnader som kan innebere at alle offentlege tilskot eller eigendelar frå elevane ikkje kjem elevane til gode.

Skolar som tek imot offentlege tilskot som fullt ut dekkjer alle driftsutgifter, kan ikkje krevje inn skolepengar.

Skolar som tek imot offentlege tilskot som ikkje dekkjer alle driftsutgifter, kan krevje inn skolepengar. Styret fastset storleiken på skolepengane. Skolepengane må ikkje setjast høgare enn det som trengst for saman med statstilskotet å dekkje driftsutgifter som svarer til utgiftsnivået ved tilsvarande offentlig skole som det er naturleg å samanlikne med. Dersom styret fastset høgare skolepengar, trengst det godkjenning av departementet.

Departementet kan gi forskrifter, mellom anna om krav om vedtektsfesting av forbod mot utbytte eller anna overføring som nemnt i første ledd bokstava.

Nåværende § 6-3 Offentleg tilskot til kompletterande undervisning og skolepengar, blir § 6-5.

Nåværende § 6-4 Offentleg tilskot til skolar for funksjonshemma elevar, blir § 6-6.

§ 7-1 Budsjett, regnskap og revisjon skal lyde:

Skolane må leggje fram budsjett, rekneskap og revisjon etter forskrifter fastsette av departementet.

§ 7-2 Tilsyn m.m. skal lyde:

Departementet fører tilsyn med skolar godkjende etter denne lova og skal i den samanheng ha tilgjenge til skoleanlegg og dokumentasjon.

Dersom det blir oppdaga forhold som står i strid med denne lova, i strid med forskrifter gitt med heimel i lova eller i strid med føresetnadene for godkjenninga, kan departementet gi pålegg om å rette på forholda.

Departementet kan halde attende tilskotet eller dra godkjenninga attende dersom vilkåra i denne lova, vilkår i forskrifter gitt med heimel i lova eller føresetnadene for godkjenninga ikkje blir fylte. Departementet kan òg krevje attende for mykje utbetalt tilskot, og tilskotsmidlar som er brukte i strid med

denne lova, i strid med forskrifter gitt med heimel i lova eller i strid med føresetnadene for godkjenninga.

Ved opphør av skoledrifta kan departementet i alle tilfelle krevje tilbakeført gjenståande midlar som skriv seg frå det offentlege tilskotet.

Departementet kan gi forskrifter som pålegg dei ansvarlege for opplæringsverksemd etter denne lova og dei som mottar slik opplæring å gi opplysningar og delta i evalueringar og rapportere om forhold som er av betydning for evaluering av opplæringsverksemda som er omfatta av denne lova.

Overskriften til nytt kapittel 8 skal lyde:

Kapittel 8 Slutføresegner

§ 7-7 blir § 8-1

§ 7-8 blir § 8-2

§ 7-9 blir § 8-3

I § 8-2 Endringer i andre lover gjøres følgende endring:

I lov 17. juli 1998 nr. 61 om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa skal § 14-1 fjerde ledd lyde:

Departementet kan gi forskrifter som pålegg dei ansvarlege for opplæringsverksemd etter denne lova og dei som mottar slik opplæring å gi opplysningar

og delta i evalueringar og rapportere om forhold som er av betydning for evaluering av opplæringsverksemda som er omfatta av denne lova.

II

Lova tek til å gjelde frå 1. oktober 2003.

B.

Stortinget ber Regjeringen legge elevtall pr. 1. oktober hvert år til grunn for elevtelling i frittstående grunnskoler ved beregning av tilskudd, og å innføre slik telling snarest mulig.

C.

Stortinget ber Regjeringen foreta endring av regnskapsforskriftene for frittstående skoler vedrørende etablering av investeringsfond og overføring av driftstilskudd fra et år til et annet, jf. Innst. S. nr. 3 (1998-1999).

D.

Stortinget ber Regjeringen legge fram en vurdering av personvernet i forbindelse med opprettelse av informasjonsbaser over elevers prøvingsresultater på individnivå.

Oslo, i kirke-, utdannings- og forskningskomiteen, den 10. juni 2003

Rolf Reikvam

leder

Arne Lyngstad

ordfører